

20. januar 2015

UPA 2016/33

Inatsisartut suleriaasianni § 33 naapertorlugu Naalakkersuisut peqquneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut matumuuna imaattoq saqqummiuppara:

”Naalakkersuisut sermimik imermillu avammut nioqquteqalernissamut pilersaarussiaat pillugu nassuiaat 2004-imersoq”-mut malinnaatitsissummik nassuiaammik kingusinnerpaamik UKA2017-imi saqqummiusseqqullugit Naalakkersuisut peqquneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut.

(Nalunaarusiarineqartussap takussutississavai siunissami imermik sermimillu nunanut allanut nioqqutissioralernissamut aporfiusinnaasut aammalu nunarsuarmioqatigiit niuerfissuini niuernerpalaartumik unamminarsinnaasut nalunaarsussallugit. Nalunaarusiap aamma ersersissavaa sermimik imermillu avammut niueruteqarnissamut avungangaaq pilersaarussiaq, imermik avammut niueruteqarnermi maannamut misilittagaalersimasut aallaavigalugit).

(Inatsisartunut ilaasortaq Jess Svane, Siumut)

Tunggavilersuut:

Nunatsinni imeqarnikkut sillimativut Nunarsuarmi qanganisaanerpaatut naatsorsuutigineqarsinnaasut, taamaakkaluartorli minguinnerpaamik annertunerpaamillu imeqarpugut, imaalitsiaannaq nungutassaangitsumik. Aamma taamaappoq tassaallunilu sermersuarput nunarsuarmi nunani allanit tamanit pigineqangitsaq. Taamammat tupigusunnarpoq, sulii ulloq manna tikillugu nunatsinniit imermik sermimillu tunisassiornerit ingerlanneqartaraluarlutik iluatsivissut taaneqarsinnaangimmata, naak qularnanngitsumik nunarsuarmioqatitta piumassagaluaqigaat iluamik ilungersuullugu tuniniaaneq saqqummilaartitsinerlu ingerlanneqaraluarpata.

Imeq sermerlu atuinissamut ukiut arlallit matuma siornatigut inatsisitigut periarfisseereernerup kingornagut imermik sermimillu nunatsinniit nioqqutissiornerit arlallit ingerlanneqartarsimapput, kisiannili ulloq manna tikillugu iluatsitsiviusarsimanatik, tamakkulu misiliinerit tamarmik namminersortunit ingerlanneqartarsimagaluarlutik. Soorlu Qeqertarsuarmi puilasumiit imermik tunisassiorneq ingerlanneqarnikuuvoq imeq 938, Narsami sermimik tunisassiorneq ingerlanneqarnikuuvoq aamma allat pilersaarutiminnik akuerineqartarnikuusut misiliisarnikuusullu ilisimaarineqarpoq.

Tamakkuli tassa tamarmik ingerlasaraluarlutik annertuseriaqqissinnaasarsimangillat, tamatigut arlaatigut ajornartorsiuteqartaralutik. Naalakkersuisut Inatsisartut upernaakkut ataatsimiinneranni imermik sermimillu avammut nioqquteqarsinnaaneq pillugu nalunaarusiamik saqqummiivoq. Nalunaarusiap imarisaatigut sermimik imermillu avammut nioqquteqarniarnermi periarfissaasut aammalu unamminartut nalunaarsorpai, tamatumani umiarsuapiluunersuarnik (bulk) assartuilluni avammut nioqquteqarsinnaaneq atorlugu nunarsuarmioqatigiinnut imermik tuniniaavissuit niuerpalaartumik tuniniaavigineqarnissaannik periarfissaasut (imeq puiaasamiittoq avammut

ussassaarutigalugu). Nalunaarummi pineqartumi siumut isigaluni 2013-ip tungaanut pilersaarusiap sammivissai tikkuartorneqarput. Imissamik puiaasanik avammut nioqquteqarniarlutik projektiliat maannamut arlaqalereerput, projektiliallu ataaserluunniit sulii iluatsinnilaq.

Taamaammatt isumaqarpunga sukumiisumik misissoqqissaarneqartariaqartoq qulaajaasoqartariaqartoq, sooruna nunatsinniit imermik sermimillu tunisassiorniarneq taama ajornatigisoq, suunuku ajornartorsiutit aningorneqarsinnaanngiusartut naapinneqartartut? suunuku niuernikkut aporfiusartut? Suunuku iluaqutissat amigaatigineqartut? Massa Kalaallit Nunatsinni imeq nunarsuarmi minguinnerpaaq pigalutigu, massa sermeq nunarsuarmi pisoqaanerpaaq minguinnerpaallu pigalutigu ukiunngooq 3000-it sinnerlugit pisoqaassusilimmik sersersuaqarpugut, taamaalillunilu soorunami minguinnerpaamik.

Tamakku tamaasa eqqarsaatigalugit pisariaqarluinnarpoq Naalakkersuinikkut ingerlanneqartumik tamakkiisumik siuliini taasakka pillugit qulaajaasoqarnissaa nalunaarusiortoqarnissaalu.

Taamaasereerpallu nunatsinnut aningaasarsiornikkut iluaqutaanerpaasusaaq aallaavigalugu tunaartalugulu nunatsinnit pigineqartut ingerlatseqatigiiffiit suliffeqarfiillu namminersortut, inuillu nunatsinni najugaqavissut soqutiginnittut aallaavigalugit Imermik Sermimillu tunisassiornermik ingerlatsiviusussamik ingerlatseqatigiiffimmik pilersitsisoqarnissaa suliarisariaqalerparput.

Imermik- avatangiisinullu teknologi tassaavoq qallunaat nunarsuarmioqatigiit tuniniaavissuaanni pikkoriffigineerpaasaat. Inuusutissarsiutaasup inuit 100.000 missaanniittut katillugit suliaqartippaat suliffeqarfiillu 700-niit amerlanerullutik. Imermik- avatangiisinullu sullissinermi suliatut avammut tunisat alliartorluarput naatsorsuutigineqassaarlut qallunaat siunissami avammut nioqqutissiornerminni tunisassatik annertuumik imermik avatangiisinullu sulianik tunngaveqarumaartut.

Qallunaat Nunaanni imermik nioqqutissiortut assigannik nioqquteqarfiat 2015-ip naajartornerani suleqatigiiffissuaq Vandmissionen pilersippaat, tamatumani anguniarneqarpoq imermik avammut nioqquteqarnissap marloriaatinngornissaa kiisalu sulisutigut 4000-it tungaanut annertusaanissaaq pilersaarusiap iluatsissappata.

Qallunaat Nunaanni imermik nioqquteqarlutik suliffeqartut inunnik 15.000-nik suliffissaqartitsivoq, avammullu tunisat 2006-mi 12,5 mia. kr.-nit nalinganik annertutigisut, 2014-mi 15,9 mia. kr.-inngorsimapput, Qallunaat Nunaanni nioqqutissanik avammut tunisinermi katinnerini 2,6%-mik annertussuseqalersimalluni. Qallunaat Nunaanni imissamik teknologi atorlugu avammut nioqquteqarnermi imaarsaatit aammalu ventiilit pingaarnerusumik tunisaapput, taakkumi 2014-mi Qallunaat Nunaata imissamik teknologiata avammut tunisinermi 49,5%-eraa. Imissamik teknologimik tunisinermi tuniniaavissuit annersaat tassaapput Tysklandi aammalu Sverige, taakkumi qangaanniilli Qallunaat Nunaannut avammut tunisinermi qitiujuaannarsimapput. Innaallagissiuutit anorisaatit Qallunaat Nunaanni tunisassiarineqarnerini inuit 28.700 sulisorineqarput ukiumilu 2014-mi ukiumi tallimani suliaqartitsinerpaajusimalluni; taamaalinerani avammut tunisineq 2013-imi, 45,8 mia. kr.-niit ukiumi 2014-mi 53,5 mia. kr.-inngormata.

Namminersorlutik Oqartussanut pisortanullu aningaasatigut allaffissornikkullu kingunissai:

Naatsorsuutigineqarpoq misissuinerup suliassartaa katillugit sulisumik AC-mik ataatsimik naleqas-æsasq. Aningaasartuutini aamma ilaatinneqareerput nutserineq il.il. Taamatuttaaq naatsorsuutigi-neqassaaq misissuinerup ingerlanerani allaffissornikkut isumalluuteqarnissaq, misissuinermi angus- at aammalu suliassat ingerlaavartumik immikkut ilisimasalinnik oqaloqateqarnikkut nalilersorne- qartariaqassammata. Tassungalu tunngatillugu aamma ilimagineqareersinnaavoq, immikkut ilisima- salinnik allanik atuisoqartariaqarsinnaasoq, tamannalu allaffissornikkut aningaasatigut suli annertunerusumik atuinissamik kinguneqarsinnaammat.

Namminersorlutik inuussutissarsiortunut aningaasatigut allaffissornikkullu kingunissai:

Siunnersuutip Namminersorlutik inuussutissarsiortunut sunniuteqarnerlunnissaa naatsorsuutigine- qanngilaq.

Inunnut ataasiakkaanut aningaasatigut allaffissornikkullu kingunissai:

Siunnersuutip inunnut ataasiakkaanut sunniuteqarnerlunnissaa naatsorsuutigineqanngilaq.